

Varpas išeina kas
antras mėnesis. Metinė
prekė su parsiantimu:
Rusijoje (kuver-
tuose) . . . . . 5 rubl.,
Prusuose . . . . . 3 auks.,
Amerikoje ir kitur 4 auks.

VARPAS

Apgarsinimai Varpe,
ištisa eilutė smulkaus
rašto, kaštuoja
60 fen. arba 30 kap.

literatūros, politikos ir mokslo dvimėnesinis laikraštis.

Sergėkimės maskolių mokyklų.

Visai teisinga, rodosi, turėtų būti, kad kodaugiausia žmonių galėtų įgyti apšvietimą, nežiurint, koku būdu mokslas būtų skelbiamas, ar mokyklose, užlaikomose viešpatystės, korporacijų, privatiškų žmonių, ar koku kitu keliu, sakysim, mokinioj keliaujančių iš vietos į vietą ir mokinančių visus, kas tik nori savo akis atsikasti; lygiai teisinga, rodosi, būtų reikalauti, kad vyriausybė, kokia ji būtų, ar tikrai demokratiška, ar per dėm monarchiškai-absoliutiška, neturėtų daryti iš mokyklų ir apšvietimo įrankį savo ypatingiems siekimams pakakinti, nės mokykla turi suteikti žinias ir rodyti kelią prigimimui, žmogui ir visuomenei pažinti. Vis-tai, matosi, yra tokia teisybė, kuri jei pirma nebuvo pripažinta, tai turėtų viešpatauti gyvenime dabar, kada XIX amžius daro testamentą XX amžiui ir stengiasi palikti jam daug stebuklų; vienok, kas išrodo teisinga paprastam žmogaus protui, tai pavirsta į neteisybę galvoje tokių žmonių, kurių rankose yra sudėta valdžia. Pavyzdžių šitai minčiai patvirtinti nereikia toli įieškoti; atsikreipkime į Rusiją ir, nors paviršium perpepėtoję dokumentališkas žinias ir kasdieninį gyvenimą, rasime tiek materijalo, juog sunku net bus nuspręsti, iš katro galo geriaus būtų vartyti tą materijalą. Praleisdami mažmožius, nors jie tankiai labai gražiai parodo vyriausybės siekimus apšvietimo dalykuose, įsižiūrėkime tik į svarbesnius faktus. — Pirmučiausia krinta į akį neišpasakytas šykštumas išleidimuose apšvietimo reikalams pakakinti. Tai-gi, skaitant, ką duoda ant žemutinių mokyklų ir mokinioj seminarijų viešpatystė, miestai, sodžiai ir zemstvos, vidutiniai išeina apie 19 kap. ant kiekvieno gyventoj Europos Rusioj; Amerikoj-gi ant šitų reikalų vidutiniai išeina 4 rub. 65 kap., Anglijoj 3 rub., Francuzioj apie 2 rub. ant kiekvieno gyventoj. Suprantama, juog tiek maža išleidžiant Rusioj turi būt labai nedaug mokyklų; bet ir tas mažas skaitlius jų yra užlaikomas kovargingiausiai, jei lygįsime prie kitų šalių. Teip, Anglijoj ant kiekvieno mokinio vidutiniai išeina apie 20 rub. Amerikoje teip-gi apie 20 rub., Francuzioj

10 rub., Rusioj-gi tiktai 6 rub. 50 kap. ant metų. Toks jau didelis skirtumas yra ir tarp mokinioj algos; Amerikoje mokinioj alga išneša 1000 su viršum rub. ant metų; Rusioj-gi, pagal žinias pabaigos aštuntos dešimtys metų, 15% mokinioj gaudavo mažiau kaip 100 rub. algos ant metų, o 40% — nuo 100 iki 200 rub. Ant tokios algos negali kabintis žmonės, kurie tikrai norėtų ir galėtų pavesti savo gyvenimą šviesai platinti tarp milijonų žmonių, paskendusiu varguose ir prietaruose; bet jei ir atsirastų koks drąsuolis, išėjęs gerus mokslus ir degęs noru užsiimti tą šventą darbą, tai be abejojimo, vyriausybė tuojaus apmąsintų geidimus, parodžius jam kelią į kalėjimą mokyklos vieton, arba, geriausiam atsitikime, ant visados atstumus jį nuo bent kokie darbo ant visuomenės dirvos. Jei žmogus mažai gauna už savo darbą, tai negalima nė stebėtis, kad jis dirba, tarytum, priverstas, nesuvartoja visas savo pajiegas, neįleidžia į darbą tos kibirkstėlės kuri jo paties darbą paverčia į gyvą ir kitus skatina noriai ir skubriai dirbti. Vis-tai išaiškina, dėlko tarp mokinioj žemutinių mokyklų labai maža yra tokių, kurie mažadaug galėtų ištesėti reikalavimams išmintingo mokinio ir naudingo tarnavimo visuomenės dalykams.

Priežastis, dėl kurios Rusioj mokykloms tenka tik trupiniai nuo turtingo stalo, ant kurio viską beveik suėda kareiviai ir galybė činovnikų-plėšikų, yra visiškai aiški; vyriausybei rupi, kad ko-mažiausia būtų apšviestų žmonių, nės simtą kartų lengviaus valdyti gyvulių kaiminė, ne kaip žmonės, kurie supranta, kas jie yra ir ką turi duoti jiems viešpatystė. Nuo tamsių žmonių galima atimti visą, kas tik gyvasties staiga nesuardo, o jiems pakanka užmokėti už viską kumščia ir nagaika; apšvietimas-gi, eidamas drauge su materijališka gerove, atima iš vyriausybės nagų didelę dalį valdžios ir neleidžia iš likusios dalies jos naudotis kas-link visuomenės teip, kaip yra naudojama iš geležinių pančių baises nusiđėjeliams apmąsinti. Todėl Rusioj lengviaus išsirupinti, kad vyriausybė leistų paleistuvystės namus įtaisyti, ne kaip išmesti sutikimą mokyklai įsteigti.

PATIKRINTA
1952

LIUBIČEVA

157348

Antrapus atvertę matome, juog vyriausybė daro sau iš mokyklų įrankį ko-yvairiausiems siekimams pasiekti, neturintiems nieko bendro su mokyklomis ir apšvietimu apskritai. — Mokykla Rusijoje, ypačiai-gi tarp svetimų tautų, kurioms paskirta po kartuvėmis gyventi, yra tai įnagis tautiškumui ir tikėjimui naikinti. Neminint jau, kad viskas yra mokinama rusiškai, pačios knygos, mokyklose vartojamos, yra parašytos grynai rusiškoje dvasioje. Jose nesigėdi biauriausio melo, kad tik galėtų įkalti vaikams į galvas nuomonę, juog rusiškumas ir pravoslavija — tai du daiktu, be kurių nė vienas žmogus negali būti geras ir laimingas. Maža tai — vyriausybė stengiasi pagriebti per mokyklas į savo tinklus netik vaikus, bet ir suaugusius žmones, perėjęs ir neperėjęs mokyklų apkvailinimą. Laiks nuo laiko ji siuntinėja į mokyklas Lietuvoje visokias knygas, spausdintas lietuviška kalba, bet rusiškomis litaromis. Siekimas čia yra aiškus. Vaikai, gavę knygas nuo mokiniojų, parsineštų jas namo, iš pradžių patys tik skaitytų, o suaugusieji klausytų, ilgainiui-gi ir suaugusieji įprastų skaityti. Tokiu būdu žmonės palengva priprastų prie rusiškų litarų, paskui-gi ir prie rusiškos kalbos. Išmintingi mokiniojai, suprasdami prakeiktus vyriausybės siekimus, nė nesiuo vaikams minėtų knygų, bet, nelaimė, atsiranda ir tokių, kurie verste verčia vaikus imti tas knygas, sugražinus-gi jas, skundžia tėvus žandarams, kad jie darą maištą tarp savo kaimynų ir kurstą žmones prieš vyriausybę. Pasidaro trūkšmas; atpleška policija, žandarai, načelninkai ir prasti vyriausybės bernai ir užima žmones, drįsusius paliepti savo vaikams, kad sugražintų knygas, lapės dvasia pakvipusias.

Vyriausybė, suprasdama didelį mokyklų svarbumą svetimoms tautos naikinti, užsimanė paskutinį laiką padidinti jų skaitlių Lietuvoje. Šia vasarą buvo apskelbta valsčiams Suvalkų gub., kad, jei nori, gali steigti mokyklas tenai, kur jų per maža yra, ir vyriausybė duosianti pašalpas naujoms mokykloms įtaisyti ir užlaikyti. Iš karto pažiūrėjus, toks pasiūlymas galėtų išrodyti labai gražus ir pagirtinas: vyriausybei, tarytum, rupi, kad visi Lietuvos kampeliai turėtų mokyklas, kad visi mokslo metų vaikai galėtų mokintis. Bet kaip vaisius, iš viršaus gražus, tankiai esti negardus arba sukirmijęs, tai ir šitas pasiūlymas turi išvirksčią pusę, kuri labai suterštų Lietuvos gyvenimą. Į naujas mokyklas vyriausybė duotų savo mokiniojus, maskolius, arba jei ne, tai tokius žmones, kurie iš kailio neriasi, kad tik būtų išpildyti vyriausybės prisakymai. Patys gyventojai

negalėtų nė mokiniojų prižiūrėti, idant nedarytų negeistinos įtekmės ant vaikų, nė reikalauti, kad būtų mokinama tokių dalykų, kokie yra reikalingi ne vyriausybei, bet tikram apšvietimui ir gyventojų naudai. Naujos mokyklos tik padaugintų sumaskolinimui kelius, kurių ir beto jau daug yra.

Apšvietimas ir tautos turtingumas.

I.

Aš noriu užimti jusų atidą klausymu, kuris iškarsto išrodo senei jau išrištas, vienok ištikrųjų visada kėlė ir dabar da kelia beveik daugiaus yvairių pažiūrų, nekaip koks kitas klausymas. Pasirinktas mano klausymas palyti ne naudingumą mokslų ir apšvietimo apskritai, bet jų svarbumą vienai žmonių gyvenimo daliai, butent ekonomiškai, ir tai jų svarbumą tarp kitų dalykų, valdančių ekonomišką gyvenimą. Iš šitos pusės klausymas ikišiol da neišrištas paskutina.

Jau pačioj pradžioje Europos istorijos drašiai buvo apskelbta, juog tik vienas protas valdąs žmonių gyvenimą. Greikai tikėjo ir lupomis pirmutinio savo galvočiaus išreiškė, juog išmintingumas esąs pamatas doros ir gerovės. Tik per mokslus ir proto sugudrėjimą žmonės palieka laimingi; viens tik „protas tegalįs įjudinti negyva materiją“. Šita nuomonė apie proto galingumą visai persimainė, atsiradus krikščionystei, ypačiai-gi išdygus tarp krikščionių asketiškiems idealams. Nuo paties žmogaus — manė krikščionys — visai neprigulįs jo gyvenimas; ne protas, bet tik tikėjimas galįs suteikti žmogui didžiausiąją gėrybę, į kurią turi but atkreiptos visos mintys ir visi rupeščiai. Atsigimus Europoje mokslams ir ypačiai užstojus apšvietimo amžiui, vėl pakilo proto autoritetas. Pirmutiniai reformatoriai tiesiog skelbė, juog mokslingumas esąs Dievo palaiminimas, ir skatino valdovus, kad steigtų mokyklas. Bekon'as platino svarbią mintį, juog mokslas duodąs žmogui valdžią ant daiktų. Tėvas vokiečių filosofijos, Leibnic'as, tikėjo, juog žmonės gali begalo tobulintis per apšvietimą. Apie francuzų filosofiją ir ekonomišką mokslą antrosios pusės XVIII amžiaus nėra ką ir kalbėti: tai yra apoteoza žmogaus proto; prieš protą, kaip didžiausiąją galybę, viskas turi nusi-lenkti.

Vienok, jau tam pačiam XVIII amžiuje kyla balsas Rousseau, pagal kurį mokslai esą priežastis nelygumų ir visokio pikto, slėgiančio dabartinę visuomenę. Prie šito balso išpradžių vienintelio, greitai prisideda, iš vienos pusės, visuomenės reformatoriai, kurie, manydami, juog žmonės per mokslus perdaug

lėtai tobulinasi, tikėjosi pasiekę siekį per staigias politiškas reformas, iš kitos-gi pusės, politiškos partijos, kurioms naudinga buvo sulaukyti žmonių progresas. Dabar, perėjus ištisiems prityrimo amžiams, nedaug žmonių drįstų sakyti, apšvietimas esąs nenaudingas; bet labai tankiai galima išgirsti nuomonę, juog tarp sąlygų, nuo kurių priguli žmonių progresas, mokslai ir apšvietimas turį nedidelę svarbą; jie neesą būtinai reikalingi daiktai, bet, tikriaus sakant, tik dabina žmogaus gyvenimą; pirmiausia turį rupėti padidinti žmonių materiališka gerovė, paskui-gi tik apšvietimas. Tokios nuomonės iššaukia tai, kad žmonės pradeda mažiaus rupintis kelimu ir platinimu apšvietimo, geresnieji darbininkai šalinasi nuo šitos dirvos ir viešpatystė ir visuomenė šykščiai duoda turtų ant mokyklų ir apšvietimo. Man rodosi, juog tai yra klaida, kuri labai kenkia ypačiai Rusijoje.

Visa, ką turi žmogus, yra vaisius jo paties darbo. Daug gėrybių duoda mums prigimimas ir jis reikalauja už jas užmokesčio. Oras, kuriuo mes kvėpuojame, saulės šviesa, kuri, pagal dabartinį mokslą, yra šaltinis visokios spėkos ir gyvasties ant žemės, daugybė kuovyvairiausių materialų ir spėkų žmogaus siekiam pakakinti — visa tai yra gaunama dovanai. Bet daiktai, kuriuos duoda mums prigimimas, labai retai tinka žmogaus reikalams pakakinti, iki jis neperdirba jų. Visą savo maistą ir trioboms medegą mes gauname, žinoma, iš prigimimo; bet tuos augalus ir vaisius, tuos medžius ir akmenis, kuriuos žmogus randa prigimime, jis turi perdirbti, įdant vieni tiktų maistui, kiti-gi trioboms medegai. Atlikti visokiam darbiui, reikalingam daiktams perdirbti, žmogus turi du įrankių — muskulų spėką ir nervų energiją. Žmogus, sekdamas gyvasties instinktą, nuovokliai suvartoja savo organizmo energiją daiktams nuo prigimimo įgyti, kurie jam yra reikalingi, ir atsakomai perdirbti tam, kas, iki neperdirbta, netinka jo reikalams pakakinti. Toks nuovoklus suvartojimas spėkų yra darbas. Taigi galima sakyti, juog darbas yra šaltinis visų tautos turtų.

Kuo skiriasi laukinio žmogaus darbas nuo darbo dabartinio žmogaus? Kuno pajiegomis, jautrumu ir išsilavinimo viršutinių pajautų Amerikos indijietis netik neprileidžia anglą, bet dagi pereina jį; vienok pagal darbo našumą juodu stovi labai toli viens nuo kito. Skirtumas tarp darbo laukinio ir dabartinio žmogaus yra toks, juog laukinis žmogus pakakina savo reikalus, pasinaudodamas tiktais iš savo kuno šanarių, dabartinis-gi žmogus moka priversti dirbti už save prigimimo spē-

kas. Tai yra suprantama. Žmogus negali padaryti materijos, jis negali paleisti nė vienos materijos dalelės nuo prigimimo tiesų, kurios valdo materiją. Visa, ką žmogus daro pasigamindamas reikalingus daiktus, nieko daugiau nereiškia, kaip tik tai, kad jis sudeda savo pajiegas su prigimimo spēkomis, ir tai daro tokiu budu, kad sudėjęs šitas spēkas gautų geidžiamas pasekmes. Norint atsakomai suvartoti prigimimo spēkas, reikia žinoti tiesos, kurios valdo materialus ir spēkas, esančias prigimime. Pažinęs prigimimo tiesas, žmogus gali vartoti jas savo siekiam pakakinti. „Tik pažinę prigimimo tiesas, mes galime valdyti daiktus“, — sako vienas mokslinčius. „Musų prigimtieji įrankiai aplinkiniams daiktams vartoti — sako kitas mokslinčius — yra labai menki ir neatsako musų reikalams. Visada, kada pasiseka mums padaryti didelę įtekmę ant prigimimo, mes pasiekiamo tai dėlto, kad, žinodami prigimimo tiesas priverčiame vienas jų daryti įtekmę ant kitų. Žodžiu sakant, mokslas padeda išpėti, išpėjimas-gi daro kelią darbiui.“ Prigimimo mokslas sako, juog šildomas vanduo pavirsta į garą, kuris yra stiprus. Žmogui yra reikalingas mechaniškas darbas; jis pagamina šitą darbą garo stiprumu, tam-gi dalykui jis daro garą, šildydamas vandenį. Taigi, ar ne aišku, juog valdžią ant prigimimo duoda žmogui mokslas. Pats budamas tik dulkele neišmatuojamaj pasaulėje, žmogus palieka prigimimo valdytojas tiktai per savo protą.

Bet mokslai ne staiga atsiranda. Tukstančiai metų turėjo pereiti, iki žmogus paliovė akiai garbinęs prigimimo galybes ir ėmė tyrinėti jas, pažinti ir savo siekimams lenkti. Kiekvienas pasisekimas ant šito kelio, kuris naikino prietarus arba nekaltas klaidas, buvo žingsnis toliaus į civilizaciją. Ir tai, kas šitoj gyvenimo dalyje buvo užkariauta proto, nedingo, kaip kiti užkariavimai, bet pereinavo nuo vienos kartos į kitą ir palikdavo pamatas augščiaus vartyti triobai. Politiški įtaisymai perėjusių amžių, visi tie pergalėjimai ir užkariavimai išnyko kaip dumai, dideli-gi mokslų ir prityrimo palaikai, kuriuos sukuopė genijališki galvočiai perėjusių amžių, tebeliko iki musų dienų beveik nesumazėję. Monarchijos Darijaus, Cezario, Atilos, Karoliaus Didžiojo ir yvairių vėlesniųjų uzurpatorių, kurios beveik visą svieta buvo apėmusios, išnyko ir nieko nuo jų nebeliko, darbai-gi Platono, Aristotelio, Euklido, Keplerio, Njutono, pramanymai Gutenbergo, Uato, Stefenson, tapo bendras turtas visų vėlesniųjų kartų. Todėl, kaip-gi galima butų nepripažinti per teisingus karštus Boklio žodžius, kuriais jis užbaigia puikų savo darbo skyrių

apie sulyginimą įtekmės proto ir doros ant visuomenės progreso. „Genijaus pramanymai yra amžini; jiems vieniems esame kalti visą, ką mes turime; iš jų naudoja visi amžiai; jie bepaliovos plaukia besididindami, kaip neišsekamas upelis; juos jaučia vėliausios žmonių kartos, ir perėjus amžiams jų įtekmė palieka da didesnė, nekaip ką-tik atsiradus jiems.“ Jau šitie protavimai parodo mums, juog proto spēka ir mokslų išteklius, kurie vien tik ir liko mums nuo perėjusių amžių, yra tikroji priežastis civilizacijos ir ekonomiško progreso.

Dirbimui daiktų pirmiausia yra reikalingi techniški mokslai, kurie mokina, kaip reikia perdirbti daiktai žmogaus reikalams pakakinti. Pramonių stovis kiekvienoj gadynėje priguli nuo laipsnio techniško visuomenės apšvietimo; žmogus juo dangiausiai naudoja iš prigimimo, juo jis apšviestesis yra. Augimas techniško apšvietimo aiškiausiai apsieiškia dvejopu keliu: viena, jis apsieiškia naujuose pragumuose iš prigimimo spēkų naudoti, antra, pramanyje naujų ir pagerinime senų dirbimo įrankių. Teip antai, matomi istorijoj pagerinimai laukų ukio pirmiausia apsieiškia tame, kad žmonės pradeda kitaip naudoti iš žemės ypattybių. Išpradžią, auštant kulturali, kada žmogus ką-tik buvo pažinęs duoninių grūdų ypattybes, jis sėdavo grūdus beveik neišdirbęs žemės; paskiaus, pastebėjęs, juog teip sėjant daug grūdų eina perniek, jis ėmė purinti dirvą. Ilgą laiką vėliaus visas pagerinimas laukų ukio apsieiškėdavo tiktai prasimanyme naujo budo dirvai išdirbti; kada-gi prityrimas parodė, juog sėjant keletą metų tuos pačius grūdus ant vienos vietos lankas nusiliežia, žmonės pradėjo mainyti sėjimą vietą, paskui ėmė krėsti dirvą ir, ant galo, paliovė sėję tuos pačius javus pavymui kelis kartus ant tos pačios vietos. Prie kitos šakos augimo techniško mokslų priguli pramanymas geresnių darbo įrankių. Žmogus, apdovanotas prigimimo silpnomis kuno pajiegomis, išsimanė užstoti savo silpnumą, traukdamas į darbą prigimimo spēkas. Žemei išdirbti pirmučiausia žmogus vartojo spatą, paskui žagrę, kuoprasčiausiai padarytą, dabar-gi prasimanė garinį arklą, ir tokiu budu privertė garą atlikti tą darbą, kurį jis išpradžią atlikdavo tiktai savo rankomis, vėliaus-gi su naminiiais gyvuliais. (Toliaus bus.)

Ties uždaryta langinyčia.

Naktis juoda; dangus apsiniaukęs stora migla; jau nė puselė mėnesio iš po miglos nenuleidžia savo šviesos; žemė pamargavusi nuo atlidžio, kalnuota patvoriais nuo kuprotų

pusnyčių seniau sušalusio, o dabar sudrėkusio išsikoriavusio sniego; vėtra snioksdama purto nuogus medžius ir barsto kruopeles suminkštėjusios šarmos; visa padangė rusti ir nu-liudusi, tarytum apsiverkusi mergelė, persiskyrusi su savo mylimuoju.

Triobelė sulinkusi, sena; langinyčia uždaryta; pro jos plyšius matyti maža surukusi kamarėlė. Prie stalelio sėdi studentas universiteto — gamtininkas. Jisai rašo ir, pasirėmęs ant alkunės, mąsto! Jo giedrios mėlynos akys, apvestos tamsiais lankeliais bruvių, pridengtos ilgais blakstienais, žiuri įsimerkusios į tolių, tartum įješko pritinkamų žodžių mintims išreikšti. O ką jis rašo?

Rašo pas savo bendrą ar draugą, apsakdamas savo trumpas vaišes pas saviškius. Pasakoja apie linksmas vakaruškas, muzikas, dainas, šokius, pokilius, susirinkimus, naujas pažintis, širdies jausmus, meilės kalbas, gražias mergelių akis, motinų malonę, tėvų protingumą, jaunikačių švelnumą. Ne! kad jis tai rašytų — džiaugtųsi, kaip jauna mergelė saldumynais apipilta, o da saldesniais žodžiais savo mylimojo. O čia studento veidas nerodo linksmybės; jisai ne kudikis, bet žemaitis, vyras tikros dorybės, tvirtai tikintis, įgysęs garbę savo spēkomis; pilnas meilės savo tėvynės, meilės artymo, meilės visos žmonijos. Neužtenka jam tokių mažmožių pakakinimui jo užmanymų dėl smulkaus turinio — nuraminimui jo augštų norų reikia platesnės erdvos.

Ką-gi jis rašo?

Rašo pas savo mokintoją, teip-gi lietuvį, apie tai, ką pasergėjęs yra mylimoje tėvynėje per savo trumpas vaišes. Rašo jisai apie tėvynės krutėjimą, lietuviystės kilimą, tantiečių vienybę, jaunikačių drąsumą, mergelių dorybę, mylinčias žmonelių širdis, turtingų duosnumą, vargdienių praktikimą, kunigų mielaširdystę, mokintų darbštumą, tamsių tykumą.

Ne! kad jis tai rašytų — džiaugtųsi, kaip viršininkas garlaivio, priplaukiančio jau prie kranto, butų ramus ir pakajingas, išplaukęs laimingai iš audrotų ir pavojingų jūros gelmių.

O čia studento veidas nerodo linksmybės; jisai, apaštalas apšvietimo, kareivis liuosybės — nė iš vieno, nė iš antro savo darbo neregi lygšiol nė jokie vaisiaus, negali atvėsinti savo karštą troškimą artymo laimės. Patyrė jisai, juog Žemaičiuose apšvietimas slenka tik želvės žingsniu, o šiaurinis despotizmas ir mūsų nesutikimai kliudo liuosybei takus. Spaudžia jo širdį skausmas, gniaužo kartumas gerklę, ašarėlė, virpėdama po blakstienų veržiasi butinai rietėti per veidą.

Ką-gi jis rašo?

Rašo širdingą laišką pas savo dėdę, labai turtinę kunigą. Neištesėdamas nusigabenti atgal į Petrapilę, jieško kaip skęsdams paskutinės globos, kabinasi kad ir už peilio, kurs ne sykį jau yra sužeidęs jo širdį; vienok užmiršęs ir viską atleidęs, skiria dabar meilūs ir širdingus žodžius, kad suminkštintų kietą auksuotą stuobri, klabena į nutukusią krutinę, stengiasi pajudinti širdį, turtais persotintą, taukuose imirkusią, užmigdintą žvangesiu pinigų, nužemintai maldauja sau nors mažiausią saikelį aukso trupinių. Studentas, margindamas baltą popierą, gelmėje savo vyzdžių mato juodą pilvotą stovylą su plačiu raudonu veidu, žibančiomis piktumu akimis; gelmėje savo ausų girdi žodžius, jau nebesykį nuo tos žmogystės girdėtus: „Prakeiktas! griešyji sunkiai, atmesdams šventą stoną kunigystės, peržengi valią Dievo! Melskis prie Dvasios šventos! gelbėkis nuo sėtono žabangų, klausyk mano žodžių! jei nebūsi pragare!“ Studentas, maršindamas tokius paveikslus savo mintyje, rašo toliau, lipina žodį prie žodžio, garbina dėdės godulystę, šlovina tuštybę, augština jo puikybę, neskųsdamas savo nusižeminimo, nės jisai yra patyręs tą liudną tiesą, juog nė jokios idėjos negali pasiekti be pagarbinimo žvangancio dievaicio.

Ne! jeigu jis tai rašytų, — džiaugtųsi, kaip elgėta, maldaujantis ant kryžkelio, regėdamas prisirtinantį didžturtį; nors girdi nuo jo išmėtinėjimus ir koliojimus, vienok džiaugiasi, gavęs kokį menką grašgalį, žeminasi plokščiai, garbina geradėją.

O čia studento veidas nerodo linksmybės; jisai ne veidmainys, bet numylėtojas teisybės; jo balta kakta kieta kaip uola, prisirengusi atsokinti nuo savęs trenkimus griausmų, suteiktų giminės už tai, kad veržiasi į pagonišką mokslą.

Pro pravertas duris iš triobos girdi kalbą savo gimdytojų: „Te nusprogt! neturiu nieko ir neduosiu! Kur nori tetrūkst galvą; kad važiuotų į Kauną, tai kiekvienas, ir aš, ir dėdė duotų.“

— Kas iš to Kauno? — atsiliepė plonesnis balsas — seminarijoje tuojau numirtų; kas beatgrąžintų kaštą?

— Kad ir numirtų — kalbėjo tėvas — bent su Dievo palaiminimu, bent į dangų nueitų. O dabar prisirinks bedievystės; mane nuplikino ir pats eina ant niekų! —

Rymo studentas. Ašarotos jo akys meliai ir pakajingai žiuri prieš save, tarytum nuosirdžiai atleidžia savo persekiotojams. Kaktoje jo rodos išrėžtas atsakymas:

— Ką sau norite šnekėkite; aš vis-gi važiuosiu! . . .

Iškur semiate kantrybę, jus nelaimingi tamsių ukininkų vaikai?! . . . Kame randate šaltinį tvirtumo pasisemti?! . . . Paragavote syki gardsau mokslo vaisiaus, nieks nebegal jus atgrasinti nuo jo. Vargai, neturtai, keiksmai, išmėtinėjimai — viskas tarytum jus tolyn tik stumia. Kaip kibirkštėlės iš tamsenybių lekiat į padanges, glaudžiatės į kruvą, steigiate sužiebtį gaisrą ir apšviesti tėvynės tamsybę! Tur but neša jus ant savo sparnų iškilmingas erelis — meilė artymo . . .

Tėvas nesustoja bambėjęs. Motinėlei augintojėlei plyšta skausmu širdis: gaila sunelio, kad tėvas bara, gaila, kad į kunigus neina, gaila, kad neturi daug pinigų jam suteikti, gaila paskutinius atiduoti.

Pralenkusi duris, eina kamarėlin, padeda ranką ant sunaus galvos ir maloniai klausia:

— Ką valgysi vakarienės, vaikel? ar rytiškčių batvinių, ar bulbes su spirgučiais? *Zemaitė.*

Ant kryžkelio.

Cyt! . . . Ar girdi, kas ten? . . . Kaip ir šnekasi kas . . . Štai vis aiškiau, aiškiau girdėt, prisiklausyk, ten kalba tarp savęs dviesia:

— Aš busiu darbininku ant lietuviškos dirvos!

— Gaila, prapuls žmonijai didis turtas, iš kurio but paskui pasinaudojus ir tavo tauta.

— Ką-gi gali žinoti, kad tavyj ar manų žmonija atras turtus?! . . .

— Mėgink savo spėkas, tobulinkis visokeriopai . . .

— Ant mėginimo praleisto laiko nebus gražysi! . . . Sakai, paskui pasinaudos iš žmonijos turtų ir mūsų tauta. Kada-gi, sakyk, ateis tas laikas, jeigu mes visi darbuosimės dėl žmonijos, ar mėgįsime savo spėkas?! Ar nematai, kad mūsų tauta liekasi nuo kitų, skursta? gana jau dirba dėl kitų, laikas jau pasirūpinti apie savuosius! Ar mažai mūsų tauta išleido didvyrių? Visa pasaulė žino juos! Bet ką jie atnešė savo motinai tautai? Lygšioliai da nieko . . .

— Palaukk, palaukk! Ateis laikas, kada ir mūsų tauta galės naudotis iš vaisių darbų tų, kaip sakai, didvyrių.

— Teip, laukk, ateis laikas! Ar tada, kada vis labiau likdama nuo kitų, atiduodama savo prakilniausius vyrus kas žin kam, pati tuotarpu skursdama ir kas kart mažiau teišduodama didvyrių, pati užmerks akis ir daugiau jau nė kiti nesulauks iš jos turtų?! Ne, ne teip tur but! aš, tu, ar kits kilęs iš mūsų tautos, palipęs ant tiek, kad gali kaip tu sakai, naudotis iš žmonijos turtų, tur grįžti i tėvynę, dirbti ant tautiškos dirvos, t. y. pasiekęs turtus žmonijos, glėbiais vilkti saviems; tad

tauta kils, eis pirmyn, pavys kitas, eis drauge su jomis, tada mūsų pasekėjams nebereiks tokios kalbos nė užvesti.

— Kalbėk sveiks! Matau, kad labai susiaurėjo tavo pažiūros, tikėjau, kad iš tavęs nauda bus . . .

— Teip, turi prieš save plačių plačiausių dirvą, bet atmink, kad nepaliktum bedirviu, arba nepradėtum dirbti ant svetimos dirvos.

Čia skyrės jų keliai, kalba buvo pertraukta, viens nuėjo savo keliu, kits savo.

Ar besusėjo kada juodu vėl?

P. Apaštolas.

Kas tai būtų šalabanas?

Iš Juškos surinktų dainų mes dasižinojome ne tik daugelį yvairių, šėip kalboje pražuvusių žodžių, bet ir apie tulus kitus daiktus, iš gilios senovės paeinančius, mūsų laike visiškai užmirštus.

Teip — tarp kitų — tik iš Juškos dainų gavome žinią apie tulą gėralą „šalabanu“ vadinamą, kurio ir pats vardas paprastoje kalboje, regis, senai vilnise užmiršties pragaišęs. Apie alų, skinkį, girą, midų, vyną visi žinome; šalabanas, tarytum kokia palaiontologiška petrofakcija, tik neišpasakytai senose dainose liko . . .

Vienoje dainoj mergina sako berneliui:

„Ar aš tau nesakian,
Ne gerk šalabaną,
Šalabans maenus daikts
Apsuks tavo galvą.“¹⁾

Kitoj dainoje šalabanas „tvirtas daikts“ vadinasi.²⁾ Ar *kur nors* ir *kada nors* šalabaną *šios dienos* Lietuvoje gerta — ne žinoma; tik tiek galima sakyti, šis dainų lietuvių gėralas turėjo narkotiškas buti, nės kitaip jisai apsukti galvą nebutų galėjęs.

Pirm negu mes dasižinosime *kur* ir iš *ko* buvo senovėje šalabanas daromas, akyva rasi, butų čionai skaitytojui ant tulų istoriškų žinių nurodžius, anot kurių nuspręsti galima butų apie senybę to vardo.

Aš jau ne vieną kartą sakiau ir dabar vėl ne pirmą syk atkartuju, juog senovės Trakai buvo ta pati tauta, kaip ir lietuviai ir juog mes esame tik menka liekana nuog tos didėi senos kulturiškos tautos.

Mažojoj Asijoje ir ant Balkanų pussalio apsigyvenant, senovės Trakams atrasti teko neįžengiamas, uog amžių suaugusias gemes (girias), kuriomis dar ir viduramžyje didis pussalio plotas apdengtas buvo; šiaurvakarinė dalis M. Asijos yra da šiandien labai girėtas kraštas. Čionai ant gyvatos įsikuriant ir tra-

kus bei *lydas* gėrmėse javų sėjimui įtaisant, tiems mūsų Trakams teko tuomet rasti ir dides bičių daugybes; da Herodotas pasakoja, kad jo laike — V-me šimtm. Kr. ne gimus — gėrmėse Balkano pussalio buvusi tokia bičių daugybė, juog jos neįeinamos buvusios.

Jau seniausiam laike pietinėje Trakijoje, palei už Strymą, gyventojai Bitiniais (Βιθυνοί) vadinasi; Βιθυναί εθνος Θράκης mini da vēlesniame laike Stephanus Byzantinus, sakydamas, kad ta gentė vardą gavusi nuog tulo Bičio. Dalis trakiškųjų Bitynų, į Maž. Asiją persikėlusi, vadinosi Βιθυνοί Θράκης, o kaiminystoje su jais gyvenantieji — Θυνοί = *Tunai*, nuog *tūno* — vaško praminti; sinonimiską vardą — k. *Vaškiai* turime Kauno gubernijoje. Tokius vardus, kaip Βιθυσ, *Bithus*, *Bitus*, *Bithicentus*, *Bithitales* ir k. randame Trakijoje labai tankiai, kaip ir pas mus Lietuvoje (*Bitys*, *Bitinas*, *Bitaitis*, kaim. *Bitėnai* ir tt.). Bitynijoje buvo teipogi pylis Βιθυνιον ir Βιθυνόπολις arba Βιθυνόπολις, kaip tas patsai Steph. Byzantinus sako, nuog vardo tulo Bičio ar Bityno pramintos. Bites tuomet, kaip regis, *bartise* prilaikomos buvo, nės šitas žodis ir naujagraikiškoje kalboje gyventojų trakiškosios salos Samothrakes ir šiandien, kaipo τὸ βαράδι,¹⁾ vartojamas ir, be abejojimo, yr likęs nuog senovės Trakų.

Prie bičių daugybės, nuog kurių Trakai ir augščiaus paminėtus vardus nešiojo, suprantama, kad giriose turėjo buti ir *medaus* apstingai; pats liet. žodis *korys* (Konigscheibe, Wabe), demin. *korūkas*, randamas trakiškųjų Kappadokų kalboje (korōkko) ir graik. κρηιον, κρηός, rodo, kad ir Trakai medaus korius *koriais* vadinti turėjo.

Teip apstingai medaus turėdami, senovės Trakai išsimanė da giliausioje senovėje iš jo midų daryti. Aristotelis butent aiškiai sako, trakiškieji Taulančiai (Ταυλάντιοι), kurie vakarų link nuog Bitynų, šios dienos Makedonijoje gyvenę, *pirmi* pradėję iš medaus vyną (t. e. midų) varyti.²⁾ Trakiškas midus (μέθυ) jau laike trojaniškosios karės — Homerui liudyjant³⁾ — buvo iš Trakijos, ypačiai iš Trakų apgyventos Lemno salos, net į Maž. Asiją išgabenas. — Nuog medaus pramintus turėta ir vardus Trakijoje: taip yra žinomas tulas Μήδος — Θράξ; Μήδοκος buvęs trakiškųjų Οδρουσών βασιλεύς; vienas pasiuntinys karaliu Senčio vadinosi Μηδοσάδης; su duktere karaliaus Katelos (Καθίλας) Μηρόπα buvo apsipačiaęs Philippas II., Makedonų karalius.

³⁾ *Conze*. Reise auf den Inseln des Thrakischen Meeres. Hannover 1860. S. 51.

²⁾ *De mirabil. auscultat.* 22. (21).

¹⁾ *Ilias* VII. 470 seg.

¹⁾ Lietuv. dainos I. Nr. 112; II. 960

²⁾ I. Nr. 59.

Antras, didei svarbus kulturiškame dalyke, Trakų išradimas yra vynos. Vyno medelį arba *vyltį* ir vyno darymą Trakai, iš Maž. Asijos Europon persikeldami, atgabėję; iš Trakijos vėliaus vynmedžio kultūra, visoje pietinėje Europoje išsiplatino.¹⁾ Patsai vardas „vynas“ perėjo, regis iš trakiškosios kalbos į graikų (οἶνος, su atmetimu litaros v ir pratęsimu i j oi), rymėnų („vinum“) ir kitas kalbas, o trakiškasis vynuogių bei vyno dievaitis, arba *Dievonis Vuogius* (Διόνυσος Βάχχος nuog liet *vuoga* = lot. *bacca*) sunus Dzievo (Ζεύς) ir Žemelės (Σεμέλη Σεμέλα), nuog Trakų paimtas ir senovės Graikijoje garbinamas, mums iš graikiškosios mytologijos yra gerai žinomas²⁾

Ne tik midų bei vyną, ale ir alų išrado Trakai; *alų* teipogi jie pradėjo pirmi varyti. Teip jau Azchilochos, pirm 700 m Kr. negimus gyvenęs, mini pas Trakus ir Prygus tulą gėralą, βρότον vadinamą; Hellanikos rašo: Πίνουσι δὲ βρότον ἐκ τῶν ρίζων, καθάπερ οἱ Θραῖκες ἐκ τῶν κριθῶν.³⁾ Šitas vardas, su išmetimu litaros i tarpe β ir ρ, yr identiškas su liet. *virytas*, *viryta* ar rasi, *virtas*; pats gėralas, iš miežių varomas, lyginasi musų alui.

Hakataios minėdamas virytą iš miežių varomą ir pas trakiškuosius Paionus, šiandieninėje Makedonijoje gyvenusius, sako, kad jie dar gėrę tulą *paraviją* iš sūrų ir kanučių daromą (παραβίτην ἀπὸ κέγγρου καὶ κανυζήτης). Šitas gėralas yr tas pats, kur ir šiandien *boza buza* vadinamas, ant viso Balkanų pussalio ir Maž. Asijoje visur pažįstamas yra, o kurio vardas („buizà“) ir pas mus žinomas. Trakiškasis *buizos* vardas *paraviją*, gal, su laiku kur nors Lietuvoje ar Latvijoje bus atrastas; ikišioliškuose žodynuose sujieškoti man nepasisekė.

Kaip *paraviją*, teip ir *girą* pažinojo jau senovės Trakai. Šitą vardą užrašytą turime pagal jo latvišką — literai *g* pereinant in *dz* — ištariamą: *dzirą* trakiškoje pas Hesychiu glossoje: ξίλα ὁ οἶνος παρὰ Θραζίν, ir su perkeitimu literos *r* in *l*, kaip ir sekančiuose — ant paveizdo — žodžiūse: gr. κριθανός ir κριθανός, κεφαλαλία ir κεφαλαργία, άκαρος = liet. áklas, κριθω = *klykiu*, θάλπω = *tirpstu*, λυπέω, λύπη = *rupi-pet*, latv. *rupas*, liet. *duryt* ir *dulyt*, trepert ir *treptelt*, *ermideris* ir *ermidelis*, *sakaras* ir *sakalas*, *marmuras* ir *marmulas*, latv. *dumbrais* = liet. *dumb-*

las ir tt. Photins tur užrašęs: ξιλὰ ὁ οἶνος tarytum nuog latv. *džeirā*, pas Herodiana randamas ὁ ξιλὰς (ξήλας) butų nuog latv. *dzéras* paėję. Kad šitas gėralas buvo *girā*, o ne vynos, kaip graikiškiesiems glossographai kad išguldo, galima ir iš to suprasti, juog jie ir kitus trakiškus, ne iš vynuogių taisytus, gėralus teipogi „vynu“ vadina: teipo Hesychius, Svidas, autorius „Etymologici Magni“ rašo: μένον οἶνος, o Aristotelis⁴⁾ alų vadina κριθανός οἶνος. Nors kiti trakalogai⁵⁾ gėralo vardą su sanskr. *hāla*, *hīluka*, gr. *χάλις*, *χάλις* palygino, manding, šaknis visu to vardo formų veikiau bus liet. *geriu-ti*, latv. *dzert*.

Prie kitų vynu surrogatų prigulėjo pas senovės Trakus dar tulas narkotiškas gėralas, kurį jie iš fermentuotos šermukšvuočių (lat. sorbum) sunkos varė.³⁾ Kaip šitą šermukšvuočių „vyną“ trakiškai vadinta, tikrai nežinoma; ar ne bus tiktai tas pats gėralas, kurį lietuviai šalabanu vadino? Šitokį klausymą aš čionai pastatyti atsidrašinu, atsiremdamas ant sekančių glossų:

1. οἱ μέθυσι σανάπα λέγονται παρὰ Θραζίν (ἢ διαλέκτῳ χρῶνται καὶ Ἀμαζόνες) ir πίνουσαν δὲ οἶνον ὀνομασθῆναι σανάπην. Scholia in Apoll. Rhodii Arg.⁴⁾ 2. σάναπτον τῆν οἰνώτιν. Σκόθα. Hesychius. Prie analysis paduotų glossų kreipiantis, pirmučiausiai reikės užtėmyti klaidingumą Tomaschek'o nuomonės, buk žodis *σανάπα ne trakiškas esąs, kadangi jisai ir pas Skutus (Σκόθα) pažįstamas buvęs.⁵⁾ Mes tačiau iš liudijymo senovės raštininkų⁶⁾ žinome, kad pietinė Rusiją, kur senovės Skutų gygenta, o ypačiai pusiausalį Krymą, buvo trakiškosios gentės apgyvenusios. Pačius Skutus Stephanus Byzantinus vadina ἔθνος Θραζίκων, o Eustathius sako: ἦσαν δὲ Σκόθα καὶ Θραζίκων ἔθνος.⁷⁾ Amazonos vėl, kurios šiaurės link nuog Kaukasų kalnyno gyveno, anot nežinomo

¹⁾ Pas Athenaium I. c.

²⁾ Bötticher. Arica Halae 1851. p. 50; Röslev. Einiges über das Thrakische. Zeitschrift für österreich. Gymnasien 1873. S. 109; Fick. Die ehemalige Sprach-einheit der Indogermanen Europas. Göttingen 1873. S. 418. Tomaschek Die alten Traker II., 1 Th. S. 11.

³⁾ Vergilius Georgic. III. 379 seg.; Röslev Rumänische Studien S. 56.

⁴⁾ Sekolia in Apollon. Argonant II. 946. slg in Schol. ex codic. Paris. in Apoll. Argon. II. 953 ed. Brinckii tom. II. pag. 513 ir 198.

⁵⁾ Die alt. Thrak. I. c. S. 19.

⁶⁾ Orptheus. Argon v. 1062; Strabon VII. 2. 17; I. 2. 21. XIII. 1. 8; XIV. 1. 40; palyg. Herodot. IV. 10. 17. 76—78. 80. 100, 109; Adelson Mithridates II. 343. 351—353; Boeckh Corp. inscrip. graecar. vol. II. pag. 80 seg.; Neumann Die Hellenen in Skythenlande I. 115; Duncker Geschichte d. Abtirh. I. 251—248; Sasaik Sebranè spisy I. 43.

⁷⁾ Eustathii commentarii, 728 (Geographi graec. minor. ed. Mullerus, vol. II. pag. 345.)

¹⁾ Hehn Kulturpflanzen u. Haustiere V. Aufl. S. 61. 465; slg in Clinius. hist. natur. VII. 198.

²⁾ slg. Lobeck Aglaophumus. Regimonti Prussorum 1829; Preller. Griech Mythologie Berlin 1872 I. S. 544 ff; Rapp Dio Beziehungen der Dionysuskultus zu Thrakien und Klein-Asien. Stuttgart 1883.

³⁾ Athenaei Deipnosophistae X. sect. 67; Aischylos et Sophokles Fragm. trag. graec. ed. Nauck p. 29. 211.

autorias augščiau paminėtų „Scholia in Apollonis Rhodi Argonautica“ kalbėjusios trakišką dialektą; Strabonas mini Amazonų kampe ir tulus Trakus.⁸⁾

Priėmus tad, kad *σανάπα buvo trakiškas vardas, pažįstamas ir Skutams šiand. pietinėje Rusijoje gyvenusiems, galima bus klausti, argi *σανάπα* ženklino „girtuoklius“ (μέθυσοι) plačioje prasmėje, ar, rasi, tik tulas gėralas *σανάπα vadinosi?

Šitokį klausimą ir abejojimą apie tikrumą užrašymo to vardo paremti galima iš dalies ant ne vienodumo žodžių: *σανάπη*, *σανάπαι* ir *σανάπτις*, iš dalies vėl — ant jų išguldymo: nors μέθυσοι ir οἰνώτις yra du sinonimu paženklinimai „girtuoklio“, bet pirmasis žodis, lietuviškame išguldyme „midugeris“, tik ne bus identiškas su οἰνώτις = „vynagerys“. Jeigu mes priimsime, kad kaip nuog μέθω — μέθυσος, nuog οἶνος — οἰνώτις girtuoklį paminėtų gėralų ženklinai, tai ir *σανάπτις* Hesychiaus, nuog *σανάπα paeinantis, ženklis ne midaus arba vyno, bet sanapos gėriką, „sanapagerį“, o formas *σανάπη*, *σανάπαι*, rasi, galima bus pripažinti už patį gėralo vardą, klaidžiai į nomen agentis paversta.

Kad toksai tulo gėralo vardas pas Trakus buti turėjo, rodo mums ir tai, kad kalboje Kaukaso gyventojų (čerkesų, abchasų ir k.), kurie panašų žodį nuog trakiškųjų amazonų, šiaurėje to kalnyno gyvenusių, pasiskolę galėjo, *san*, *sana* ir dabar da vyną ženklinai, ir kad da Bötticher'is²⁾ buvo seniau išsitaręs: „*σανα* nihil potest nisi vinum designare“, tik — pridurti reikėtų — ne iš vynuogių darytą.

Dabar vėl iš klausymo „kits akymas klausymas kyla: „ar mes turime tiesą liet. šalabaną su trak. *σανάπα identifikuoti? Man rodos, kad turime. Aš butent laikau „šalabaną“ kaip naujai lietuvišką formą su sufiksu — *nas* nuog senesnės trakiškosios *sanapa ar *šanapa. Tokiu budu — man ding — senoviškasis *sanapanas ar *šanapanas, pritaikytas prie lietuviškos šaknies *sas-u-lli*, į šalabaną su laiku paverstas tapo, senovišką jo etymologiją ir jos ženklinimą užmiršus, su perkeitimu literos *n* in *l*, kaip ir — ant paveizdos — žodžiūse; lat. *navis* = liet. *laivas*, *dosnus* = *doslus* (Juškos dain.) ir literos *p* in *l* kaip ir sekanciuose žodžiuose: gr. βουκαλις = lat. *poculum*, gr. πένθηρος = liet. *bėndras*, (Fick), *pelinai* = *belinai* (Juška), latv. *zimpulis* = *zimbulis*, *gehrbinaht* = *tehrpinaht* (Ulm.) Analogiškai pagal naujas lietuviškas etymologijas, perdirtų senovės žodžių mūsų kalboje turime ne vieną; teip sen-

lietuviškasis *ausas*, (senprus. *ausis*, sabin. *ausum*, aigyp. *asem*, *asumu*, lukišk. ir rašuose „*ohazata*“, lotyn. *aurum*) paverstas tapo, su įkišimu literos *k* į *auksą*, tarytum nuog liet. šaknies *aug-n-ti*; *Perunas*, nuog liet. *periu-rti* (schlagen) paverstas tapo į *Perkuną*, pagal šaknį *perk-u*, *pirkti*; *pirtis*, *pirtelė* nuog *periu-rti* (baden) paversta tuluose raštuose į *pirtis*, *pirktele*, tarytum nuog šaknies *pirkti*; *ašrus* (gr. ἄσρος) paversta į *aštrus*, *alsnis* (lat. *alnus*) į *alksnį* nuog šak. *alk-* ir tt.

Peržvalgą vardų, kuone visų trakiškųjų, reikės mums užbaigti paminėjimu dar tulo makedoniško gėralo, pas Hesychių užrašyto: *λακεδάμα* ὄδωρ ἄλμυρόν, ἀλσι πεποιημένον, ὁ πίνουσιν οἱ τῶν Μακεδόνων ἀγροικοί. Šitos glosos makedonišką vardą Vossius liepia į *λακέδαλα* pertaisyti.¹⁾ — Kaip liet. *mysa* (= vanduo su medumi miestas) pasigardinimui, teip vėl *λακεδάμα* ar *λακέδαλα* (= sudytas vanduo) užsisrėbimui valgant, regis ažuot druskos, buvo vartojama ir, kaip man rodos, nuog liet. *laku-kti* vadinta. Kuomet Maž.-Asijoje, pietinėje dalyje ir lygumose Trakijos, kur vynmedis gerai tarpsta ir šalna vyną duoda, senovės Trakai daugiausiai vyną gėrę, kalnuotuose vėl pussalio kraštuose, kur vynuogės, kaip reikiant, nenunoksta ir tik menką, rūkstoką vyną išduoda, vartota, kaip regis, labjaus visokius kitus alkoholiškus surrogatus: midų, alų, girą, paraviją, sanapą ir k. Be to dar jie, apkvaitinimui galvos, mėgdavę rukintis tulų narkotiškų augmenų sėmenimis. Teip žinome, kad palei upę Zebra (Ἐβρος, šėnd. Marica) Trakijoje augusi tula *βοτάνη παρόμοιος ὀριγάνη*, kurią smikinimui vartota puotų laike.²⁾

Turėdami apstingai gero, gardaus vyno, senovės Trakai labai mėgę — ir tai per virš — gerti, girtuokliauti; jie vyną gėrę, kaip ir lietuviai vėlesniam laike, iš didelių, dailiai aptaisytų, tauro ragų.³⁾ Didė Trakų girtuoklyste buvusi priežastimi, kad tulas jų kunigas Dekainius (Δεκαίνεος), bandydamas — kaip vėliaus ir vyskupas Valančius zemaitijoje — blaivystę pas juos įvesti, priverstas tapo gėrimą uždrausti ir vynmedžius išnaukinti. Linkimą girtuoklystun nuog senovės Trakų, manding, pasekė turi ir šios dienos lietuviai. . . .

Dr. B.-s.

¹⁾ Slg. Sturz. De dialecto macedonica et alexandrina liber. Lipsiae 1808, pag. 43.

²⁾ *Pseudophtarchus*. De fluviorum et montium nominibus III. 3 Geograph. graec. min. ed. Mullerus, vol. II. 641 ir *Pomp. Melita* II. 2. 4.: „epulantibus tamen ubi super ignes, quos circum sedent, quaedam semina ingesta sunt, similis ebrietati hilaritas est ex nidore contingit.“ —

³⁾ *Xenophontis*. Anabasis II. 3. 24. 26. —

⁸⁾ Strab. XI. 5. 2.

²⁾ Bötticher. Arica p. 52.

Peržvalga raštų.

„Pavasario Balsai“. Eilės, parašė S. Maironis.

Maironis turi neabejotiną poetišką talentą; eilės skambios, skaitosi lengvai, rodo jauti, kad autorius nekaltas jais, bet, kaip tai yra sakoma, eilės pačios per save išsiliejo iš poeto širdies.

Prisiziūrėkime arčiau „Pavasario Balsams“. Maironis, kaip matyti iš jo eilių, karštai myli tėvynę Lietuvą ir savo meilę nori parodyti ne jautrumu eilių, ne šantimentališku dusavimu apie pražuvimą senovės didybės, bet pats nori kovoti kaip tvirtas kareivis ir kitus ragina į kovą, žada statyti krutinę už tėvynės gerą. Teip štai eilėse „Jaunimo giesmė“ (p. 8.) skaitome:

Užtrauksme naują giesmę, broliai!
Kurį jaunimas tesupras!
Neteip giedosme, kaip ligšioliai!
Kitas auklėsime dumas!
Drąsiai, augštai
Pakils balsai,
Išaus kita gadyne.
Užgims darbai,
Prasvis laikai,
Pakils jauna tėvynė.

baigiasi šitos eilės teip:

Į darbą, broliai, vyrs į vyrą,
Šarvuoti mokslu įstabiai!
Paimsme arklą, kniugą, lyrą
Ir eisime Lietuvos keliu!
Drąsiai, augštai
Pakils ir tt. ir tt.

Arba vėl eilėse „Išitikėjims į savo galę“ p. 16.
Nelenkdams pečių po naštos sunkumu,
Kaip milžinas stosis į kovą:

Bet kova ta sunki, darbas nelengvas. Tukstančiai kliučių slėgia kiekvieną lietuvi dirbantį dėl tėvynės. Nekartą milžiniški pasistengimai atneša teip mažus vaisius, juog nėra ko stebėtis, kad kartais ir tvirčiausias vyras susilenkia „po naštos sunkumu“, kad apima jį neramios dumos, kad nuliudimas įpuola į širdį.

Eilėse Maironio teipogi sutinkame ne vieną liudną vietą.

Sunkus Lietuvos padėjimas yra priežastimi pilnų liudnumo eilių vardu „Mano gimtinė“, p. 10

Ten, kur Nemunas banguoja,
Tarp kalnų, lankų,
Broliai vargdieniai dejuoja
Nuo senų laikų, ir tt.

Arba vėl eilėse „Šiandieną“ p. 26.

Jei po amžių kada skaudus pančiai nukris,
Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus,
Musų kovos ir kancios, be ryto naktis
Dėl jų nesuprantamos bus.

O, kaip kartais sunku! Ar kas norint supras?
Bet gana! Ne be garso mus vėtros išgriaus!
Užgiedokime, broliai, sau dainas linksmas,
Kaip vyrai keliaukim toliaus.

Iš šitų eilių matyti, kad Maironis nepasiduoda liudnumui; energija jo vėla pabunda, poetas vėl šaukia p. 35.

Ne, nenoriu sapnų,
Vien tiesos ir darbų,
Be atilsio noriu kariauti.
Ir tada vien tiktai,
Kad sušvilpia žaibai,
Galui pilną dvasią atgauti.

ir tai vis dėlto kad poetas turi „širdį“, kuri neduoda jam atsisądėti prakilnaus darbo, nors vienkart širdis yra ir sopulių šaltiniu.

Kad nekartą sunku,
Skųsčiaus lūpų kraštu,
Kam širdį Augščiausias man davė?

Ir tiesa, reikia tvirtumo, kad begalinės kliutys neįstengtų sulaukyti nuo darbo; reikia turėti „širdį“, kad atsisądėti ypatingos gerovės, o stoti į sunkią kovą už darbus. Ne kiekvienas įstengia tai padaryti. Silpnesniejie neišturi. Vieni pabugę daugybės kliučių ir kovos sunkumo, o kiti, patraukti žemų geidulių, atsisąda prakilnesnio darbo, meta jaunystės idealus ir tampa sausais egoistais.

Tokius tai Maironis aprašo satyriškose eilėse „Mano draugams“ p. 38.

Ko ta jaunystė kvailai nesapnuoja?
Proto dar truksta dėl jos,
Sėdžia ant knygų, darbais prakaituoja,
Laukia gadynės naujos.
Laukk iki išmintį visą supras!
Laiko nedaugel praeis,
Šiltą pastogį ir lizdą atrasi,
Žiovaudams girsies svečiais.
Metais iš grašio sermėgio nutukęs,
Gėdijies vargšo namų;
Pilvą išpukęs, cigarą užrūkęs,
Juokšies iš savo sapnų, ir tt.

Iš to, kas augščiau pasakyta, galima nuspręsti apie prakilnumą Maironio idealo, apie tikrai poetiškus jausmus, apie lengvą jų išreiškimą eilėmis. Šituo ir užbaigtume kalbą apie „Pavasario Balsus“, kad juose nebūtų patilpusi drama, arba kaip pats autorius vadina „libretto“ vardu „Kur išganymas“, o kur Maironis stengiasi parodyti, kad išganymas yra vien maldoje. Nekurios vietos dramoje puikiai poetiškai perstatytos, tik apskritas autoriaus užmanymas yra klaidingas, vienpusiškas.

Zonis — bedievis aimanuoja, kaip tai sunku buti be tikėjimo. Mat pagal jį tas, kuris netiki, gyvena kad „vien tik užganėdinti norus žemus“ buti be tikėjimo tai „eiti be tikslo augštesnio, šios žemės keliu“. Marys — teipogi bedievis, ramina jį: kam čia, esą, tie augštie siekiai, kad ir be jų galima gyventi ant svieto. Tuo tarpu ant scenos pasirodo, dainuodama braminišką dainą, Graži. Zonis pamyli ją; jinai teipogi prizada neapleisti jį niekad ir abudu ramus. Marys, išgirdęs, Gražią sakant „niekad“, juokiasi ir nebereikalo, nės nepoiligam pavilioja Gražią nuo Zonio ir gyvena su jaja. Zonis, pasilikęs vienas, atranda susiraminimą propagandoje

lygybės, liuosybės ir brolystės, bet vaisiai to išeina labai bjaurūs. Tokia propaganda, sudaroma vargdienius ant negerų darbų. Zoniui kartą bespasakojant apie lygybę, keli beturčiai pareikalavo nuo jo:

Iš savo mašnos iškratyk skatikus.
Tai busime lygus visi

Persiliudyje, kad Zonis neturi piningų, priėjo jį prie medžio ir da grumuoja, paspirgįs jam padus. Tiems pat vargdieniams pasipina po kojų ir Milvydas, kuris grįžta iš seimo, kur nutarę buvo apie sulyginimą ir brolystę žmonių. Vargdieniai netik ne dėkingi Milvydui už tokį nusprendimą, bet, pildydami autoriaus norus, pirmučiausiai pareikalauja vardan nuspręstos lygybės atiduoti jiems pusę turtų, o Milvydui atsiskaičius, nutveria jį ir veda užmušti ir turbūt užmuša. Žodžiu, pagal autorių darbininkai pirmučiausiai atima piningus ir žada užmušti visus, kurie drįsta jiems kalbėti apie lygybę.

Tokiu būdu Zonis persiliudyja, juog neverta rupintis apie vargdienius, neverta laužyti sau galvą darbininkų klausymu. Tai ką-gi veikti? kuo pripildyti tuštumą gyvenimo? Gal mokslu? Kur tau! Štai Zoniui beesant prižiūtam prie medžio, eina pro šali du filiozofu (su ilgais plaukais — sako Maironis, o mau rodos, kad ir ausys judviejų ilgos buvo). Tuodu atriša Zonį ir prasideda dijaliogas, kurį čion talpinu, idant skaitytojas galėtų spręsti, kokį supratimą turi autorius apie mokslą ir filiozofiją.

Zonis sako p. 67. apie mokslą:

Jis moka nuodais tik apduot, kaip žaltys;
Kas šventa ir augšta, jis viską naikina,
Kiek apšviečia protą, tiek širdį marina,
Jis moka išjuokti jaunystės sapnus,
O pelno nežino, iš to ar pribus.
Jis moka vien griauti, o nieko nestato,
Ką apčiupi rankomis, tą ir temato.
Prakeikti bedušiai, mokinę mane
Ir varvinę smertį į širdį slapčia.

Ant to filiozofai atsako jam teip, kaip pridera filiozofams su ilgomis ausimis:

Tu mokslą paviršiumi tik pažinai;
Jau Bakonaš didis pasakė gerai,
Juog mokslas vien menkas, kaip pelkiu ugnis,
Ir širdį užšaldo ir temdo akis!
Bet antras yra teip, kaip marios gilus,
Kurs šviečia tarp mokslų kaip žemei dangus.

Tai filiozofija! . . . .

ir kviečia Zonį tapti filiozofu, bet Zonis netiki jiems ir labai išmintingai daro, nės kiekvienas gali lengvai suprasti, kad tie filiozofai yra tai paprastai mulkiai, kurie iš visos filiozofijos žino vieną tik Bakono vardą. Tokiu tad būdu Zonis neranda išganymo filiozofų zaunose. Tuo tarpu Mariui jau nusibodo Graži ir jis pavaro aną. Graži meldžia ne-

pavaryti, prisiekia kad jį myli begalo, bet Marys, kaip bedievis, ant to viso atsakė:

Atstok nuo manęs! jau perdaug nusibodai!

Zonis, viską tai girdėdamas, teip supyksta, juog priėjęs užsauja Mari. Ant šuvio balso ateina pranciškonis ir pradeda išrodinėti Zoniui, juog Dievas yra: ir protas ir sąžinė tai sako, o jeigu mokslas, esą, neranda Jo, tai dėlto, kad mokinti eina ne tuo keliu, kad nesirupina pažinti patį šaltinį tikėjimo. Toliaus pranciškonis kalba Zoniui apie išrišimą darbininkų klausymo. Pagal pranciškonį lygybė, liuosybė ir brolystė niekad negali įvykti ant žemės:

Bet rojumi žemė nebus niekados,
Nės žmonės — keleiviai; tėvynės kitos
Jiems reikia įieškoti, keliais nesustoti.
Laimingas tasai, kurs tuštybes pamynęs,
Mokės tos augštesnės įieškoti tėvynės,
Iš skausmų naudoti, vargų neatboti.

Zoniui toki išrodinėjimai įpuola į širdį ir atvirsta jis prie Dievo, nės kada, varpams sukambėjus, pranciškonis atsiklaupia melstis ir jis atsiklaupia ir matyt karštai meldžiasi, nesa net angelai augštybėje užgieda pradžiugę „Gloria in excelsis Deo etc. etc.“. Šia jums ir išganymas.

Štai kokį libretto parašė autorius augščiau minėtų, pilnų energijos eilių, štai kaip persikeitė Maironio pažiūros. Dėlko-gi teip atsitiko? Kame-gi priežastis tokio persikeitimo? Kodėl tas, kuris eilutėse šaukia:

Ne, nenoriu sapnų,
Vien tiesos ir darbų,
Be atsilio noriu kariauti,

kuris pats nori kovoti ir kitus kviečia į kovą už tėvynę, libretto jau sako, kad ne ant žemės žmonių tėvynė, tik kur kitur, kad ne kariauti reikia žmonėms ant žemės, bet kantariai kęsti ir ramiai vargti ir laukti užtai gerovių posmert anoje tėvynėje.

Gal buti, kad Maironis pats persikeitė, kad nulenkė „pečius po naštos sunkumu“ ir vietoje „milžiniškos“ kovos propaguoja jau budistų nirvaną. Ne! Autoriaus energija nepersikeitė; dramoje yra vietos pilnos energijos tokios, kokia yra pirmesnėse eilėse. Visas dalykas yra autoriaus klaidoje; tame juog Maironis užsimanė rašyti apie tai, ko jisai pats gerai nesuprato. Pakol jis rašė apie tėvynę ir jos vargus, apie kovą ir darbą ant naudos broliams, aprašė mintis ir jausmus, kuriuos pats pergyveno, pats perjautė, tai ir eilės išėjo geros, gražios, bet kada užmanė parodyti menkumą svietiško mokslo, užsigeidė perstatyti netikumą svietiškos filiozofijos, panorėjo išrišti darbininkų klausymą, neturėdamas apie tai priderančio supratimo, vietoje rimtos dramos, parašė parodiją; klaidus takai

nežinomos apygardos privedė jį iki visai netikėtų galų.

Kad autorius turi klaidingą numanymą apie mokslą, puikiai parodo augščiaus paduotas Zonio apie mokslą atsiliepiamas, kuriame kas žodis, tai klaida. Pagal tuos, kurie ne paviršium, bet gerai mokslą pažįsta, mokslas ne nuodus, bet balsamą šviesos pila į širdį; jis išaugstina tai, kas yra šventą ir gerą; jis ir protą apšviečia ir širdį ramina, nės suteikia jai tvirtus, mokslu paremtus, doriškus pamatus; jeigu jis išjuokia jaunystės sapnus apie tai, kad žemė stovi ant vištos kojos, arba kad kur baigiasi horizontas, ten ir žemės galas, tai tame nieks nieko pikto atrasti negali; užtai jis suteikia moksliską pamatą ir tuo sutvirtina geras, prakilnias jaunystės mintis ir idealus, kurie be mokslo ant visados pasiliktu sapnais; jis nesigaili sugriauti tai, kas netikė, o stato kas verta statyti; jis patiria giliausias gamtos paslaptis ir sunaudoja jas žmonių gerovei; jis nurodo žmonijai naujus geresnius kelius. Pertai nelaimingi tie „bedušiai“, kurie užtemdę akis sofizmais ir prietaromis, šalinasi nuo mokslo, šaltinio šviesos ir laimės, dvigubai „prakeikti“ tie, kurie, nesuprasdami mokslo, drįsta jį niekinti.

O filiozofija? Nėra tai koks atskiras mokslas, kaip tai išrodo Maironiui; tai yra, teip sakant, mokslo viršūnė. Ji, pasiremmdama ant mokslo patyrimu, daro išvedimus, apimančius platesnį horizontą. Pertai nesupranta nė mokslo, nė filiozofijos tasai, kuris, žemindamas mokslą, augstina filiozofiją; tokio neišgelbės nė Bakono vardas.

Kaip su mokslu ir filiozofija Maironis daro ir su darbininkų klausymu. Jeigu jis būtų pasirupinęs nors paviršium pažinti pamatus šito klausymo, tad jis būtų persiliudyjęs, juog niekur ir niekadods darbininkų programas ne-reikalavo atimti ir pasidalinti lobius turtin-gųjų. Tai yra absurdas.

Galima nesutikti su darbininkų pažiūromis, galima nesimpatizuoti su jų programu, bet apkalbėti, tyčia kaltinti už tai, ko jie nepasakė ir nedarė, tai jau neleistina, nepadoru.

Ant galo da vienas užtėmyjimas. Maironis, Zonio lupomis tvirtina, buk tas, kuris gyvena be tikėjimo, gyvena vien tik dėlto, kad pakakinti žemus norus, nės be tikėjimo anot jo, nėra augšto siekio ant žemės. Ir čion Maironis didei klysta. Aš nurodysiu tik vieną faktą. Maironis savo libretto pirmučiausiai talpino „Tėvynės Sarge“, na o „T. S.“ ir jo sandarbininkai vadina bedieviais visus svietiškus lietuvių intelingentus, kurie (šito tik turbut negali užginti pats Maironis) „nelenkdami pečių po naštos sunkumu“ dirba tėvynei, kenčia persekiojimus, aukaują

turtą, atsižada daugelio ypatingų mėgumų, kad pakakinti norus augštus, kad išpildyti savo idealus. Tokiu budu matome, juog teip vadinami „bedieviai“ gali buti žmonės juo doriausi, juo ideališkausi, gali pasišvęsti idejai neblogiaus už dievuotuosius.

Ant užbaigimo, da syki atsižvelgdami atgal, atmintime, juog „Pavasario Baluose“ turime du Maironių: vieną Maironių pirmoje knygelės pusėje, kitą Maironių aname „libretto“. Pirmasis Maironis simpatiškas ir brangus, nės pilnas energijos ir augštu, prakilnių idealų; antrasis-gi Maironis negali patikti, nės užkliudo klausymus, apie kuriuos neturi rimto supratimo, ir pertai „kalba neteisias prieš artymą savo“, apskųsdamas nekaltuosius. S.

Tėvynės varpai.

Nepriderantis pasinaudojimas lietuviško klausymo. Apie išleidimą knygy. Užmanymėlis del gramatikos. Atsišaukimas dalykuose suvienijimo alfabeto. Vilniaus general-gubernatorius.

Lietuviškas klausymas tai indas, iš kurio mes, lietuviai, turime semti vien meilę savo žemės, supratimą tautiškų ir žmogiškų tiesų, jausmą skriaudų ir pajiegas atspyrimui piktų pasikėšinimų iš šalies neteisingo šiaurių prieglobėjo. Tuotarpu S. L. A. semia sau iš to klausymo reklamą ir da-gi ..... svetimomis rieškučiomis.

„Susivienijimų“ organas „Tėvynė“ viename iš paskutinių pernykščių numerių kalba: „Niekas neabejoja, kad priežastimi greito ir netikėto pakėlimo klausymo apie lietuvišką spaudą buvo šių metų kratos ir areštai Lietuvoje. Kas vienok tas barbarystes apgarsino, arba teisingiaus, kas pasinaudojo iš tos progos, kad lietuvišką klausymą pakelti į aikštę, tai jau suvis kitas dalykas . . .“

Bemastant „Tėvynei“ apie tą „kitą dalyką“, „inteligentai su „Varpu“ ir „Ukininku“ išnyko, o jų vietoje stojo S. L. A. su trimis dokumentais: su perstatymu pas carą, su gr. Lelyvos knyga, išleista po S. L. A. vardu, ir su prašymu ant kunigaikščio Imeretinski'o vardo.

Su tais trimis dokumentais S. L. A. mat padaręs viską t. y. lietuvišką klausymą „iškėlęs į aikštę“ ir už tai paveržia sau monopolį visų nuopelnų.

Klausiu: koks čia nuopelnas „iškelti į aikštę“ klausymą, jau pirmiau kitų iškelta? Tą nuopelną greičiau gali pasisavinti sau „S. Pet. Vied.“. O apie „barbarystes“ rasė nuolat „Varpas“ ir „Ukininkas“ ir, ant tų dviejų laikraščių pasiremmdamos, „S. Pet. Vied.“ jug ir pakėlė klausymą „barbarųščių“.

Jeigu S. L. A. norėtų paimti į monopolį nuopelnus auginimo lietuviško klausymo, nuo

jo pasirodymo iki to laiko, kada, nunokęs, prasiveržė plačiau per „S. Pet. Vied.“, tai turiu užtėmyti, kad ir čia „Susivienijimo“ dalyvystė da neperdidžiausia. Kad gr. Lelyvos knyga (ačiu už tai gr. Lelyvai) galėjo sverti šiame dalyke — neginu. Kad skelbimas lietuviško klausymo po svetimus laikraščius — jeigu tai S. L. A. darė — prisidėti galėjo prie pakėlimo „į aikštę“ — neabejotina. Bet labai abejotina vertybė ano perstatymo ir prašymo, nors S. L. A. teikia jiems tokią svarbą, lyg tai būtų diplomatiškos notos tarp dviejų viešpatyščių: S. L. A. ir Rusijos.

Prisižiūrėkime S. L. A. nuopelnams pagal „Tėvynės“ išvadžiojimus.

„Apie prašymus, paduotus ant vardo „augštesniųjų valdžių“, primena pačios „S. Pet. Vied.“ — rašo „Tėvynė“ ir tvirtina, kad tai čia priminimas anų trijų dokumentų.

Man, gyvenančiam kaiminystėje D. Lietuvos, yra tikrai žinoma, kad iš Lietuvos valsčių buvo paduota daug kolektyviškų prašymų ant vardo „augštesniųjų valdžių“ (ar tik nerašė apie tai „Ukin.“ ir „Tėv. Sargas“?), o teipos-gi ant vardo kun. Imeretinskio, ką paženkliną net „Tėvynė“ tame-pati reklamios numeryje ant 346 p. Ant galo tie trys dokumentai ne visi jug prašymai ir jų *nedaug*.

„Pernai — rašo „S. Pet. Vied.“ — gavome mes apie tai (t. y. apie lietuvišką klausymą) daug dokumentiškų žinių, bet ta medega buvo atidėta ir grupuojama . . . .“ — priveda „Tėvynė“ ir jai rodo, kad čia teipos-gi kalbama apie trejetą dokumentų.

Mes, europiečiai, skaitydami „S. P. V.“, užtėmyjome prie paminėjimo siuntinių su anomis „dokumentiškomis žiniomis“ žodžius: *iš yvairių vakarinių pakraščių*. Tai-gi lyg aiškiai parodyta, kad žinios ėjo ne iš Amerikos. Vėla, ant trijų dokumentų sakyti *daug* netinka, grupuoti-gi du dokumentu (trečio da tuomet „S. Pet. Vied.“ nebuvo jug gavusios) teip-gi rodo nebuvo ką. O mums, europiečiams, žinoma yra, kad nuo kelių metų siunčiami į rimtesnius rusų laikraščius straipsniai iš Lietuvos apie lietuvišką klausymą ir mes labiau lyg butume linkę prie „dokumentišku žinių“ priskirti tuos straipsnius.

Da toliau pati „Tėvynė“ giriasi: „Galime pasigirti, kad ir žinios apie kratas ir areštus, kaip paduoda pats laikraštis „S. Pet. Vied.“, yra paimtos iš „Tėvynės“.

Tuotarpu iš „Tėvynės“ buvo paimtos tiktai pavardės suimtųjų, o žinios apie kratas ir areštus paremtos ant kitų laikraščių, apie ką augščiau paminėta.

„Mislys straipsnių primena gr. Lelyvos knygą . . . .“ — užbaigia „Tėvynė“.

Gerai, o kiek už tai išpuola „Susivienijimui“ nuopelnų? Tikrai ne tiek, kiek nori „Tėvynė“.

Lietuvišką klausymą „iškelė į aikštę“ labai ilga eilė yvairių elementų, ant kurių susidėjo bendros, didesnės ar mažesnės, įnašos visų lietuvių: Europos ir Amerikos sykiu su S. L. A.

Turime tiesą kiekvienas suskaičyti ir paženklininti savo įnašas, bet neturime tiesos iš jų girtis, nėra yra tai mus pareigos, ir dailintis nuopelnus da peranksti, nėra lietuviškas klausymas da neužbaigtas. Nežinia da, kiek kam išpuls, o jau šiandien S. L. A. nori paimiti iš bendro mus visų izdo didelį sumą, da-gi turėdamas neteisingą „čeką“.

Pasakęs kelis žodžius teisybės „Susivienijimo“ organui, atpleškįsiu su vienu žygiu kitus kelis žodžius teisybės „Lietuvai“, „Vienybei“, „T. M. D.“, išleistojuams prie „Garso“ ir t. t. Jeigu jus ketinate ir toliau teip elgtis, kaip elgėtės pereitus metus, tai . . . . elgkites teip ir toliau! Susiprantate tur but, kad kalbu apie leidimą knygų. Leiskite jas, leiskite, nėra tai yra įnaša į Lietuvos izdą teip aiški, kad ji negalėtų „išnykti“ né „Tėvynės“ akise, bemažtant apie S. L. A. nuopelnus.

Da turiu pasakyti T. M. D. į ausj, kad kiti negirdėtų: Kam susivaržei tokiais įžadais, kaip spaudinti tiktai mokslinės knygas ir tokias, kurios da niekur nespaudintos? Pildydama tuos įžadus, turėtum laukti, rankas sudėjusi, kas-žin kaip ilgai. Toki įžadai prie darbštumo mus mandarinų . . . kad tave! . . . inteligentų šiandien da persunkus. Jug yra išmėtytų po laikraščius, pradėtant nuo „Aušros“ — ne tos, kuri pasirodė paskutiniame laike Tilžėje, tik anos senosios, basanavyčinės — gerų raštų, moksliskų ir beletristiskų, apie kuriuos mažai kas žino, kurių prasiplatinimas ir vertybė užaugs, tik atspaudinus atskiroje knygoje. Rodosi, kad perspaudinimas iš laikraščio gero rašto nusidėjimas menkas, o nauda didelė, ypač neturint raštų naujų.

Mes, Europos mandarinai . . . . na dabar ir gana! . . . . inteligentai išleidome pernai teip-gi keletą knyguciu *be korektos* ir *kalbėjome* apie išleidimą kalendoriaus. (Teisybė, ir tas paskutinis nuopelnas ne visai mums priguli, nės vienas darbštus amerikietis ragino mus sustatyti kalendorių ir žadėjo parupint išleistoją.) O dėlko teip mažai? Matote, t. v. mandarinai . . . kad tu surugtum! . . . inteligentai pasidalino į dvi dali. Skaitlingesniejie tarė mažiau skaitlingiems: Tegul jus kuną spaudžia vargas, tegul jus dvasią drasko rupesčiai, tegul jus padus kaitina bambuso

smugiai . . . tuščia jus! Kad tik mums būtų ramu, sotu ir šilta. U ta ta ta!

Da to negana. Mandarinai t. y. tie, kurių idealas „u ta ta ta“, ne tik ką patys nesikiša prie darbo, bet da pataiki ir kitų darbą trukdyti. Ar tik ne 1894 m. Noveskis apgarsino spaudinimą „Juodos žemės“ (Szary Proch), bet nėlaimė norėjo, kad rankraštis išantro kart perverstų keletu apysakos skyrių pateko į mandarinų rankas ir . . . . . iki šios dienos išleistojas nėkoku būdu negali to rankraščio išgriebti.

Nėr ką stebėtis, kad prie tokių sąlygų mus knygos *be korektos* ir kad apie kalendorių vos *pakalbėti* ištesėjome. Na, o toki mandarinai galėtų kasmet išleisti po knygą, visai nesibijodami, kad jų padus pasieks bambusas. O gal ir susipras . . . . .

Apart augščiau minėtų vietų išleidimui knygų, tokius-pat norus turi ir „Susivienijimas“, ir „Armino d—stė“, ir da tur but kas . . . . . O jeigu subruzdėtų mandarinai, tai žiurėk, kiek knygų pamatys saulės šviesą — net širdis džiaugiasi.

Tai-gi, vyručiai, laukdami tokio užderėjimo knygų, atlikime vieną dalyką, kuris jau senėi priderėjo atlikti: suvienykime rašybą, o ypač alfabetą!!!

S. L. A. buvo apgarsinęs konkursą parašymui gramatikos, bet nieks ant konkurso neatsisaukė. Šiandien, kada jau konkursui nepakirsiu kelio, galiu pasakyti, kad S. L. A. savo gražiam užmanymui išsų davė nelaimingą pakraipą: parašymui gramatikos konkursas ne visai tinka (šiuo žygiu atmetta gramatika, tai visiškai pragaišintas darbas — bangu tokį darbą ir pradėti).

O kad iš kitos pusės žinome, juogiai mandarinai nesiduoda nė užsimint apie darbą, tai man rodosi, kad konkurso keliu gramatikos nesulauksime. Tegul „Susivienijimas“ savo rupesties apie gramatiką neišsižada ir tegul paima į savo prieglobą mano menką užmąny-mėlį, kurį pakišiu atidai. Mačiau porą gramatikų rankraščiuose, nuo senėi jau esančių ant žemės, bet jos praktiškam vartojimui netinka. Yra didelė gramatika, vokiškai rašyta, Kuršaičio, kurios mes beveik visi maž daug prisilaikome (tur but ji visiems geriausiai atsako). Tą gramatiką sutrumpino Schiekop, o mes Schiekopo darbą išverskime, da labiau sutrumpinę ir pridėję praktiškas pasargas — tai ir turėsime trumpą, praktišką gramatiką. Pasidarykime nors griaucius praktiškos gramatikos, kuri sulygintų mus formose, smulkenose.

Bet, iki tai įvykdysime, pasirupinkime pirmiau sulyginti stambiausią, labiausiai puolantį į akis dalyką: sutikkime ant vienokio

alfabeto. Tai galime atlikti, visai ir niekame nekenkdami busimai gramatikai. Ištikro, net gėda pasakyti, kad lietuviškos knygos, spaustos Europoje ar Amerikoje, o net toje ar kitoje redakcijoje, yvairiais alfabetais, viena kitos nepažįsta.

Parodysiu lentą su alfabetais visų lietuviškų laikraščių, iš ko bus aiškiai matyti, kas mus perskiria.

Varpas	<i>ie</i>	<i>uo</i>	<i>l</i>	<i>v</i>	<i>š č</i>
Ukininkas	—	—	—	—	—
Darbininkas L.	—	—	—	—	—
Vienybė	—	<i>ū</i>	—	—	<i>sz cz</i>
Tėvynė	—	<i>uo</i>	—	—	—
Darbininkas P.	—	<i>ū</i>	—	—	—
Kardas	—	—	—	—	—
Garsas	—	<i>uo</i>	—	—	—
Lietuva	—	—	—	<i>w</i>	—
Saulė	—	—	<i>l</i>	—	—
Tėvynės Sargas	—	—	<i>l</i>	<i>v</i>	—
Rytas*)	?	?	?	?	?

1) *l* vartoja tik „Saulė“ ir „Tėv. Sargas“. Tai-gi ir didumas balsų ir tas dalykas, kad su viena *l* galima lengvai apseiti, prilaiko litarą *l*.

Ergo: vartokime *l*.

2) *w* vartoja tik „Saulė“ ir „Lietuva“. Ir balsavimas ir tai, kad *v* litara kur kas gražesnė, parankesnė, jos lietuviškai kalbai užtenka, liepia vartoti *v*.

Ergo: vartokime *v*.

3) *uo* vartoja didesnė dalis laikraščių. Teisybė, ženklas *ū* yra gražus, smagus akims ir galėtų užsilikti. Bet, kadangi nevartojamas ženklas *l* dėl bjauraus ir painaus išrodymo (lyg varlė ant adatos) ir kad visi laikraščiai vartoja *ie*, tai dėl nuoseklumo ir, teip sakant, draugystės vartokime *uo*, ženklą nepainų ir gražų.

Ergo: vartokime *uo*.

4) Svarbiausias, o gal ir sunkiausias dalykas tai kova tarp *š č* ir *sz cz*. Čia kova lotyniškai-čekiško alfabeto su lotyniškai-lenkišku, kova progreso su konservatizmu. Balsavimas paremia konservatizmą (tai jau paprastas dalykas). Bet užtėmykime, kad *sz cz* nereiškia, pagal garsus, to, ką norėtų reikšti, ir patys lenkai ketina išmesti netikusius tuos ženklus, o šnypščiančius garsus nori reikšti vienu ženklų, kaip štai padarė čekai.***) Priešais-gi gražumą ir aiškumą *š č* nieks negali nieko pasakyti. Tuli mus filioliogai

*) Kokį alfabetą vartoja „Rytas“, nežinau, nės jo nemačiau nė prieš išsibarstymą, nė po išsibarstymo. Bet vienas balsas skirtumo didelio nepadarys.

**) Mačiau vieną lenkišką istorišką knygą su reformuotu lenkišku alfabetu.

vartoja *š tš* (*š č*). Kiti sako: jeigu vartojame *dž*, tai ir *tš* turime vartoti. Gerai, galima jug butų vartoti vieton *dž* viena ženklą, bet jo neturime, o pridėti prie *d* ženklą ar iš viršaus, ar iš apačios, tai butų sudarkymas aiškios litaros — prie jos ženklai netinka. Litarą-gi *c* ženklelis iš viršaus nesubjaurina.

Ar parankiau vartoti *š č*, ar netekusius kredito *sz cz*, ar mišinį iš *š tš* — nesunku praktiškoms akims užtėmyti. „Tėv. Sargas“ buvo vartojęs išpradžių *š č*, bet paskui persimetė prie *sz cz*, tur but pildydamas testamentą „Apžvalgos“, kuri, mirdama, teip įsakė. Teisinimas, buk *š č* apsunkinas skaitymą ir kad seniai, mokinantieji vaikus skaityti, pažįsta tik *sz cz*, neturi svarbaus pamato. Jeigu mokintinis įsitėmyja dvilypinį ženklą *sz*, tai lengviau įsitėmys vienlypinį *š*. Mokantiems skaityti, kad ir seniems, tai prisieis da lengviau. Jug ir tipas senių tų ne amžinas — ant jų vietos stos tipas, nesibaidantis naujų ženklų Skaitytojai „Ukininko“ aiškiai parodo, kad prie *š č* nesunku vienok praprasti.

Ergo: vartokime naujesnės gadynes išradimą *š č*.

Paduodu šią klausymą atidai visų, neišskiriant nė vienos, redakcijų, idant teiktusi apsvarstyti ir palengvinti takus susivienijimui dalykuose alfabeto.

Vilniaus generalgubernatorium paskirtas vyriausiasis vadas Vilniaus kariumeniškos apygardos, Trockij.

Tiesos eilėms rašyti.

Paviršinė poezijos forma, kuri atskiria nuo prozos, yra tai *eilės*.

Eilė — tai susstatymas keleto žodžių tokioje tvarkoje, kad skaitant juos, girdėt lyg muzikos taktas.

Tas muzikališkas taktas, tas smagus siubavimas kilimo ir nusileidimo balso paeiliui einančių akcentuotų ir neakcentuotų siliabų — tai eilių *ritmas*.

Perskaitykime pvz. dvi eilutes su tais pačiais žodžiais, tik ne tojepat tvarkoje susstatytas:

Kol jaunas, o broli, sėk pasėlio grūdus.
Sek, o broli, pasėlio grūdus, kol jaunas.

Čia ausis parodys tuoj, kad pirmoji eilutė skaitosi pagal taktą, t. y. turi *ritmą*. Antroje eilutėje to nėra.

Eilėse užtėmyjame teipos-gi harmonišką sutaikymą galų, teip kad vienas yra lyg atbalsiu kito — tai eilių *atsiliepinimas*.

Nes tas yra didis, prieš ką milijonai
Prispausti retėžiais žemyn galvas lenkia,

O dyasioje keikia; didžiais ne tironai,
Kurie reikia garbint, nors jie visiems kenkia.
(V. Kapsas.)

Kas muzikoje melodija, kas šokyje taktas, tas eilėse *ritmas*. Eilių *atsiliepinimas* gali būti prilygintas prie harmonijos. Muzikoje melodija turi būti, nors be harmonijos galima apseiti. Ta pati su eilėmis: eilės be *atsiliepinimo* apseina, o be *ritmo* eilės būti negali. Tai-gi *ritmas* eilėse yra svarbesnis dalykas, nes kaip *atsiliepinimas*. Aišku, gražesnės eilės bus tuomet, kada atsiras jose ir *ritmas* ir *atsiliepinimas*.

Prie *ritmo* gali būti priskirtas *perkirtimas*, (caesura) t. y. pauza, staptelėjimas viduryje ilgesnės eilės, lyg pasiilsėjimui (||). Nesunku suprasti, kad *perkirtimas* turi pulti po užbaigto žodžio, o ne į jo vidurį. Da geriau, jeigu *perkirtimas* puls vietoje, kurioje ir pagal sakinio prasmę galima staptelti.

A. Ritmas.

Pagal ritmą eilės esti: *metriškos*, *toniškos* ir *siliabiškos*.

I. Metriškas ritmas.

Eilės su metrišku ritmu sudėstytos iš *pėdų* (pes).

Pėda — tai susstatymas keleto siliabų, turinčių tam tikrą mierą (μέτρον), kuri reiškia *ilgumą* tariamos siliabos (—), arba jos *trumpumą* (—).

Ilgumas ir *trumpumas* siliabų mieruojasi pagal laiką tęsimo, jas ištariant, teip kad viena *ilga* lygi dviem *trumpom* (— = — —).

Pamatinės pėdos yra šios:

Dvisiliabinės:

1. *Pyrrhichius* (— —) dvi trumpos siliabos:
ga-na
2. *Spondeus* (— —) dvi ilgos: *žo-łe*.
3. *Jambus* (— —) viena trumpa, kita ilga:
ti-kės.
4. *Trochaeus* arba *Choreus* (— —) viena ilga, kita trumpa: *vy-ras*.

Trisiliabinės:

5. *Tribrachys* (— — —) trys trumpos: *ge-łe-žis*.
6. *Dactylus* (— — —) viena ilga ir dvi trumpos: *vė-ži-na*.
7. *Anapaestus* (— — —) dvi trumpos ir viena ilga: *pā-gi-rys*.
8. *Amphibrachys* (— — —) trumpa, ilga ir trumpa: *ma-ty-ti*.
9. *Amphimacer* arba *Ereticus* (— — —) ilga, trumpa ir ilga: *nuo-me-ło*.

10. *Bacchius* (— — —) trumpa ir dvi ilgos: *ma-ty-tū*.
11. *Palimbacchius* arba *Antibacchius* (— — —) dvi ilgos ir viena trumpa: *dēs-ty-sī*.
12. *Molossus* arba *Trimacer* (— — —) trys ilgos: *dē-vē-jō*.

Iš tam tikro susstatymo dviejų prastų pamatinių pėdų gema da 16 sudėtų, turinčių po keturias siliabas:

1. *Dipyrhichius* arba *Proceusmaticus* (— — — —) keturios trumpos siliabas arba du *pyrrhichius*'ai: *pā-ka-ṭī-kās*.
2. *Dispondeus* (— — — —) keturios ilgos arba du *spondeus*'ai: *mo-kē-to-jū*.
3. *Dijambus* (— — — —) du *jambus*'ai greta: *pā-dē-da-vo*.
4. *Ditrochaeus* (— — — —) du *trochaeus*'ai greta: *ty-ri-nē-tī*.
5. *Choriambus* (— — — —) *choreus* su *jambus*'u: *mō-tē-rīš-kēs*.
6. *Antispastus* (— — — —) *jambus* su *choreus*'u: *stā-ty-to-jās*.
7. *Jonicus a majori* (— — — —) *spondeus* su *pyrrhichius*'u: *liū-dy-tī-nī*.
8. *Jonicus a minori* (— — — —) *pyrrhichius* su *spondeus*'u: *pā-ge-dāu-tū*.
- 9, 10, 11, 12. Keturi *Epitritus*'ai, kiekvienas iš trijų siliabų ilgų ir vienos trumpos, o ima vardą pagal vietą, kurią užima trumpoji siliaba:

Epitritus I (— — — —) *jambus* su *spondeus*'u: *pā-žiu-rē-jō*.

Epitritus II (— — — —) *trochaeus* su *spondeus*'u: *y-pā-ty-bē*.

Epitritus III (— — — —) *spondeus* su *jambus*'u: *glos-ty-dā-vo*.

Epitritus IV (— — — —) *spondeus* su *trochaeus*'u: *my-ṭē-to-jās*.

- 13, 14, 15, 16. Keturi *Peonus*'ai, kiekvienas iš trijų siliabų trumpų ir vienos ilgos, o vardą ima pagal vietą, kurią užima ilgoji siliaba:

Peonus I (— — — —) *trochaeus* su *pyrrhichius*'u: *kū-pri-na-sī*.

Peonus II (— — — —) *jambus* su *pyrrhichius*'u: *ā-py-sa-ka*.

Peonus III (— — — —) *pyrrhichius* su *trochaeus*'u: *āt-sī-dē-tī*.

Peonus IV (— — — —) *pyrrhichius* su *jambus*'u: *nē-sī-tī-kēk*.

Parodytas čion ritmiškas pėdas vartojo senovės gadynėje, ant jų paremta ritmika ir naujosios gadynės.

Gražiausia, labiausiai išbulinta eilių forma, ką mums paliko grekai ir rymiečiai, yra

tai *heksametras* (hexameter). Kaip rodo pats vardas, *heksametras* susstatytas iš šešių pėdų — šešių *dactylus*'u.

— — — | — — — | — — — | — — — | — — — | — — —
Toliaus bus.

Antras klausymas.

Tai-gi kilo naujas ginčas „ar valia, ar nevalia Lietuvos intelligentams išeiti iš tėvynės ir apsigyventi kitur“; 9 Nr. „Varpo“ 1896 m. visas tuo ginču pripildytas. Redakcija „V.“ matytis stovi už nevažiavimą, jei priešais atsiliepiamą *Sk-ros* pastatė du straipsniu, vieną įžanginį, o antrą su pasirašiusia *Volunge*. Aš išreiškiu savo manymus, linkstančius į pusę *Sk-ros*. Tarp keleto priežasčių, išstatytų dėl nusiteisinimo už išvažiavimą iš tėvynės, aš randu tiktai vieną, ir ta viena visai *Sk-raq* nuteisina; vardas jos — „stoka maisto“.

Gerai sakot „reikėjo paklausti savo sandraugų Lietuvoje“. O rasi jis klausė ir teiravosi, o nieko neišsiteravo; o rasi pirmas Nr. „Varpo“ 1896 m. su žodžiais „net dvi geras vietas“ da nebuvo atspaudintas, o jei ir buvo atspaudintas, rasi parkviesdami į miestelį, kuriame jis gyveno, jam teip-gi gyrė vietą, kaip kad „V.“ gyrė dvi vieti. Ar tai sunku reikale jeib kokią vietą pavadinti gera vieta. Kam vaistininkas pasiskųs, jei, paklausęs keno rodos, apsigyvęs pavadintoje geroje vietoj? Tekentės alkį ir šaltį, jug niekam nepasiskųs, nieks jo nesušelps, kiekviens, jei neištars, tai pamislys: turi galvą, tai ir manykis ir žinokis su savo reikalais.

Tai-gi, vyručiai, palikim kiekvienam valią varyti nuo savęs alkį ir plikį, nekalkim retėžių kits kitam. Žmogaus reikaluose svarbiausia sąlyga — tai reikalai kuno. Aš gyvenu numylėtoje tėvynėj, o kas man iš to — noriu valgyt, o neturiu, nusilpęs kunas, nusilpus ir dvasia, menka priežastis užtraukia mirtiną ligą. Mirus jaunystėj, kada idealai da ką tik sutverti, kada da nē bandyte nebandytos galės žmogaus, mirus tuo laiku viena iš didžiausių nelaimių.

Leiskim šitokį atsitikimą: Jaunas žmogus, vaistininkas, apsigyveno Lietuvoje ir čia nori tarnauti per amžiu. Kad neblogoj valandoje neišsžadėti savo veluko, tyčiomis užkirto sau kelią išvažiavimui iš Lietuvos, nelyginant kad, priplaukęs prie kokios salos, žmogus išliptų ant kranto, o valtį pastumtų nuo krašto į mares, tegul ją neša vėjai. Tai-gi tas žmogus gyvena jau dvejus metus ir mato, kad kaip jis karštai myli tėvyne, teip tėvyne jo nē kiek nemyli, neužganėdina reikalų kuno nē menkoj prasmėje. Rubeliai jo apsitrynė,

su akuotu gelumbės nuslinko drauge jo vaistninkiška garbė, jau svietas nebevedin jo daktaru, jis, girdi, „palšteris“, nė panašumu nepaneš į daktarą. Čia negali būti, o išvažiuoti negali dėl stokos pinigų, skolininkai už skolas ant jo padarytas grasina tėvus išmesti iš gyvenimo . . . . Šia pradžia tragedijos, o tęsimą ir galą tegul papildo skaitytojaus vaidintuvė. Po poros metų sutikau tą nelaimingą žmogų; tragedija jo turėjo pusėtinai gerą išrišimą, bet tiktai pusėtinai: jis pasenęs, nupuolęs dvasiškai, apie tėvyne nenori šnekėti, apie jeib ką nenori šnekėti, šalinasi nuo manęs.

Yra da daugiau tragedijų trumpesnių, o labiau tragiskų, ne kaip apsakytą — vargas, prie vargo tužma, prie tužmos liga ir mirtis. Pabaigęs mokslą žmogus pagyveno pusantrų metų laisvoje profesijoje ir nebeliko jo.

Didvyrių ir pranašų yra kiekvienam laike ir kiekvienoje tautoj, jie gal alkti ir šalti, o nejausti nė alkio, nė šalčio, dirbti dėl idejos, atlikinėti karžygius, visur pergaldami, o patys niekur nepergalimi. Ant to jis didvyris; jų yra nedaug, didelėje minioje svieto toks yra vienas; paprastam žmogui nēr reikalo sekti jo pėdomis; kas nesijausdamas sveikatoje stoja į jų žingsnius, prapuola.

Broliai, skverbkimės į tėvyne, kaip imanydami, išbandykim prieinamus mums kelius ir takelius, ganėdinkimės čia menkesne duona, ne kaip kitur — jei kas galime, apsigyvenkime Lietuvoje. O jei katras ir čia ir čia mėgino, o niekur neapsirinko, tai kreipk savo valtį ir keliauk, kur pats numanai geriau bus, o ten budamas įieškok progos tarnauti tėvynei.

Proga visada atsiras. Štai tas kampas, kur aš gyvenu, neteko gabentojo knygu ir laikraščių iš Prusų, nės senasis pasitaravo, išbuvo prie savo saito apie dešimtį metų, dabar mus paliko. Į jo vietą atsiranda antras, naujas; tik neturi pinigų ant nupirkimo Prusuose pirmo ryšio už kokią 30 rublių. Štai ir proga lietuviui gyvenančiam Sibire „prie šiltos vietos“ patarnauti tėvynei su 30 rublių.

Misius.

Atsiliepinimas.

Šįmet skaitytojai „Varpo“ gaus, kaipo priedą, mėnesinį laikraštį „Tėvyne“ ant šių sąlygų:

Imant ant vietos Tilžėje, už priedą pri-mokėti nereikia nieko.

Už prisiuntimą iki rubežiaus reikia pri-mokėti iš viso 60 fen.

Dengtuose kuvertuose siuntinėti priedą į Rusiją neapsimame.

Red.

Atsakymai.

M. Sk-rai. Labai keistai išrodo Tamistos užsi-puolimas ant mus dėl nepatalpinimo svetimo straips-nio, kurio visai esi nematęs, ir status tvirtinimas, juogiai tas straipsnis buvo nepatalpintas dėlto, kad parašytas ne pagal redaktoriaus norą. Kadangi Tamistai rodo, kad tas straipsnis išteisjs ne tik Tamista, bet da ir kitus, tai talpiname jį — *pereat mundus fiat justitia!*

J. B. Skubinki, Tamista, užbaigti straipsnį „Iš š. p.“ — neturėdami užbaigos, negalim talpinti.

X. 70 rubl. gavome.

Apgarsinimai.

Atskaita

moterų draugystės v. „Žiburėlis“ už trečius metus jos buvio t. y. nuo 1896 iki 1897.

Šanarių pasiliko septyni, kaip ir praėjusiuose metuose. Visi šanariai inėšė šanarišką mokesį, kursai tapo išėikvotas rinkimui pinigų.

Šanarys A. R. surinko	10 rub.
„ E. U. „	21 rub.
„ O. D. „	13 rub.
„ T. O. „	70 rub.
„ A. J. „	303 rub. 70 kap.
Viso labo	417 rub. 70 kap.

Duota iš tų pinigų:

1. Ant išleidimo „Varpo“ ir „Ukin.“	25 rub.
2. Užsitarnavusiam raštininkui . . .	30 rub.
3. Nukentėjusiam Mintaujos mokint.	25 rub.
4. U. M.	30 rub.
5. X. X.	5 rub.
6. N. J.	50 rub.
7. R. A.	252 rub. 70 k.
Viso labo	417 rub. 70 k.

Redakcijoje „Varpo“

yra šie rankraščiai su natomis, sudėstytomis

Dr. V. Kudirkos:

- 1) Seselės lelijėlės. Valcas.
- 2) Rambinkalnio Karalaitė. Polka.
- 3) Meiluzė. Polka.
- 4) Nemuno vilnys. Didelis valcas (iš lietuviškų dainų).
- 5) Bum-čik-čik. Mozuras.
- 6) Obertas.

Kas nori spaudinti savo kaštais, tekrei-piasi į redakciją.

Knygos prisiūstos į redakciją:

Vardan teisybės. Liebknechto kalba.

Dailydė arba patarmės staliariams. Antano Dailydės.

Piningus ir laiškus į Varpo (ir Uki-ninko) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

Hrn. Dr. Bruažis, Tilsit (Ostrp.)

Turiny. Sergėkimės maskolių mokyklų. — Apšvie-timas ir tautosturtingmas. — Ties uždaryta langiny-čia. — Ant kryžkelio. — Kas tai butų šalabanas. — Peržvalga raštų. — Tėvynės varpai. — Tiesos ei-lėms rasyti. — Antras klausymas. — Atsiliepinimas. — Atsakymai. — Apgarsinimai.